

**KORXONALARNI TUGATISH (LIKVIDATSIYA) JARAYONIDA YURIDIK
XIZMATNING ROLI VA AHAMIYATI**

Qosimova Dilora Ma’rufovna

Toshkent davlat transport universiteti talabasi

Imomov Bahriiddin Panjiyevich

*Ilmiy rahbar: Toshkent davlat transport universiteti, Xalqaro ommaviy
huquq kafedrası katta o’qituvchisi*

Annotatsiya Mazkur ilmiy maqolada korporativ boshqaruv tizimida yuridik xizmatning o‘rni, ayniqsa korxonalarini tugatish (likvidatsiya) jarayonida uning roli va ahamiyati chuqur tahlil etiladi. Likvidatsiya institutining huquqiy mohiyati, uning bosqichlari hamda ushbu jarayonda yuridik xizmat tomonidan amalga oshiriladigan funksiyalar tizimli ravishda yoritilgan. Shuningdek, amaliyotda uchrayotgan muammolar ochib berilib, ularni bartaraf etish bo‘yicha asosli taklif va tavsiyalar ilgari surilgan.

Kalit so‘zlar: korporativ boshqaruv, yuridik xizmat, likvidatsiya, yuridik shaxs, kreditorlar, huquqiy nazorat, bankrotlik.

Abstract This scientific article analyzes the role of legal services within the corporate governance system, particularly emphasizing their importance in the process of enterprise liquidation. The legal nature of the liquidation institution, its stages, and the functions performed by legal services during this process are systematically examined. In addition, existing practical challenges are identified, and well-grounded proposals and recommendations for their resolution are presented.

Keywords: corporate governance, legal service, liquidation, legal entity, creditors, legal control, bankruptcy.

Аннотация В данной научной статье проводится глубокий анализ роли юридической службы в системе корпоративного управления, особенно в процессе ликвидации предприятий. Раскрываются правовая сущность института ликвидации, его этапы, а также функции, выполняемые юридической службой в данном процессе. Кроме того, выявляются существующие практические проблемы и предлагаются обоснованные рекомендации по их устранению.

Ключевые слова: корпоративное управление, юридическая служба, ликвидация, юридическое лицо, кредиторы, правовой контроль, банкротство.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida xo‘jalik yurituvchi subyektlarning faoliyati nafaqat tashkil etilishi va rivojlanishi, balki ularning faoliyatini qonuniy asosda tugatish bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Yuridik shaxsni tugatish instituti fuqarolik-huquqiy munosabatlarning ajralmas tarkibiy qismi bo‘lib, u iqtisodiy muhitning sog‘lomligini ta‘minlashda muhim rol o‘ynaydi. Chunki iqtisodiy samaradorligi pasaygan, zarar bilan

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

ishlayotgan yoki o'z majburiyatlarini bajara olmayotgan korxonalarni qonuniy tartibda tugatish bozor mexanizmlarining tabiiy talabidir.

Korxonani tugatish (likvidatsiya) – bu yuridik shaxs faoliyatining uning huquq va majburiyatlari boshqa subyektlarga o'tkazilmagan holda to'liq yakunlanishidir. Mazkur jarayon o'zining murakkabligi, ko'p bosqichlilik va qat'iy huquqiy tartibga solinishi bilan ajralib turadi. Ayniqsa, bu jarayonda kreditorlar, ta'sischi, davlat organlari va boshqa manfaatdor shaxslar o'rtasidagi munosabatlarning to'g'ri yo'lga qo'yilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu nuqtai nazardan qaraganda, korporativ boshqaruv tizimida yuridik xizmatning roli beqiyosdir. Yuridik xizmat nafaqat huquqiy maslahatchi, balki korxonani faoliyatining barcha bosqichlarida qonuniylikni ta'minlovchi institut sifatida namoyon bo'ladi. Ayniqsa, likvidatsiya jarayonida u huquqiy xatolarning oldini olish, nizolarni kamaytirish va jarayonni qonunchilik talablariga mos ravishda tashkil etishda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.²⁰

Korxonalarni tugatish jarayoni o'zining huquqiy mohiyatiga ko'ra bir necha asoslar orqali amalga oshiriladi. Xususan, amaldagi qonunchilikka muvofiq, yuridik shaxs ta'sischi sifatidagi qarori bilan ixtiyoriy ravishda tugatilishi mumkin. Bundan tashqari, sud qarori asosida majburiy tugatish ham nazarda tutilgan bo'lib, bu holat odatda qonunbuzarliklar, faoliyatning noqonuniyligi yoki litsenziya talablariga rioya qilinmagan hollarda yuzaga keladi. Yana bir muhim asos – bu bankrotlik bo'lib, unda korxonani o'z majburiyatlarini bajarish imkoniyatini yo'qotganligi sababli tugatiladi.²¹

Likvidatsiya jarayoni o'z ichiga bir qator muhim bosqichlarni oladi. Avvalo, korxonani tugatish to'g'risida qaror qabul qilinadi va bu haqda davlat ro'yxatidan o'tkazuvchi organ xabardor qilinadi. Shundan so'ng tugatish komissiyasi tashkil etiladi va aynan ushbu komissiya korxonaning barcha moliyaviy, tashkiliy va huquqiy masalalarini yakuniy tartibga solish vakolatiga ega bo'ladi. Keyingi bosqichda kreditorlarga e'lon beriladi, mol-mulk inventarizatsiya qilinadi, debitorlik va kreditorlik qarzlari aniqlanadi hamda ularni qoplash choralarini ko'rish boshlanadi. Yakunda esa tugatish balanslari tuzilib, korxonani davlat reyestridan chiqariladi.⁵

Mazkur jarayonning har bir bosqichida yuridik xizmatning ishtiroki zarur va muhim hisoblanadi. Eng avvalo, yuridik xizmat tugatish to'g'risidagi qarorning qonuniyligini tekshiradi, uning huquqiy asoslarini baholaydi hamda rahbariyatga asoslangan xulosalar beradi. Bu esa keyinchalik yuzaga kelishi mumkin bo'lgan huquqiy tavakkalchiliklarni kamaytiradi. Shuningdek, yuridik xizmat likvidatsiya jarayonida tuziladigan barcha hujjatlarning to'g'ri va qonuniy rasmiylashtirilishini ta'minlaydi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, aynan hujjatlardagi xatolar ko'pincha sud nizolari ga sabab bo'ladi va jarayonni cho'zib yuboradi.²²

²⁰ Xidirov N. Korporativ huquq asoslari. – Toshkent, 2020.

²¹ “Bankrotlik to'g'risida”gi O'zbekiston Respublikasi Qonuni.

²² Karimov D. Yuridik xizmat faoliyati nazariyasi. – Toshkent, 2019.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

Kreditorlar bilan munosabatlarni tartibga solish yuridik xizmatning eng mas’uliyatli vazifalaridan biri hisoblanadi. Chunki qonunchilikka muvofiq, tugatilayotgan korxonalar barcha kreditorlarni belgilangan tartibda xabardor qilishi va ularning talablarini qondirishi shart. Ushbu jarayonda yuridik xizmat kreditorlarning talablarini huquqiy jihatdan tahlil qiladi, ularning asoslanganligini aniqlaydi va qonuniy ustuvorlik asosida qondirilishini ta’minlaydi. Bu esa kreditorlar o‘rtasida nizolar yuzaga kelishining oldini olishga xizmat qiladi.

Bundan tashqari, likvidatsiya jarayonida ko‘pincha sud nizolari yuzaga keladi. Masalan, kreditorlarning talablarini rad etish yoki noto‘g‘ri qondirish, mol-mulkni taqsimlashdagi kamchiliklar, yoki boshqa manfaatdor shaxslarning e’tirozlari shular jumlasidandir. Bunday hollarda yuridik xizmat korxonalar manfaatlarini sud organlarida himoya qiladi, huquqiy pozitsiyani ishlab chiqadi va dalillarni asoslaydi.

Davlat organlari bilan o‘zaro aloqalarni tashkil etish ham yuridik xizmatning muhim funksiyalaridan biridir. Soliq organlari bilan hisob-kitoblarni yakunlash, statistika hisobotlarini topshirish, shuningdek, adliya organlari orqali korxonani davlat reyestridan chiqarish jarayonlari yuridik xizmat tomonidan muvofiqlashtiriladi. Ushbu jarayonlarning to‘g‘ri tashkil etilishi korxonaning qonuniy tugatilishini ta’minlaydi.

Yuridik xizmat faoliyatining amaliy ahamiyati shundaki, u likvidatsiya jarayonining barcha bosqichlarida huquqiy aniqlik va barqarorlikni ta’minlaydi. Biroq amaliyotda bir qator muammolar ham kuzatilmoqda. Jumladan, ayrim korxonalarda yuridik xizmatning yetarli darajada rivojlanmaganligi, malakali kadrlar yetishmasligi, huquqiy hujjatlarni rasmiylashtirishdagi kamchiliklar hamda davlat organlari bilan o‘zaro munosabatlarda byurokratik to‘siqlarning mavjudligi jarayon samaradorligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun kompleks yondashuv zarur. Avvalo, korxonalarda yuridik xizmatning institutsional rolini kuchaytirish lozim. Bu borada yuridik xizmat xodimlarining malakasini oshirish, ularni zamonaviy huquqiy bilimlar bilan ta’minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Shuningdek, likvidatsiya jarayonini raqamlashtirish orqali hujjat aylanishini soddalashtirish va inson omili bilan bog‘liq xatolarni kamaytirish mumkin. Bundan tashqari, huquqiy hujjatlarni standartlashtirish ham jarayonni tezlashtirish va nizolarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, korxonalarni tugatish (likvidatsiya) jarayoni murakkab va ko‘p bosqichli huquqiy jarayon bo‘lib, unda yuridik xizmatning roli alohida ahamiyat kasb etadi. Yuridik xizmat ushbu jarayonda huquqiy nazoratni amalga oshiradi, manfaatdor shaxslarning huquqlarini himoya qiladi va jarayonning qonuniy hamda samarali yakunlanishini ta’minlaydi. Shu sababli, zamonaviy korporativ boshqaruv tizimida yuridik xizmatni rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi (yangi tahrir). – Toshkent: Adolat, 2023.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'OYALAR

2. O'zbekiston Respublikasi "Bankrotlik to'g'risida"gi Qonuni. – O'RQ-474-son, 2018-yil 24-iyul.
3. O'zbekiston Respublikasi "Xo'jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini davlat ro'yxatidan o'tkazish to'g'risida"gi Qonuni.
4. Karimov D. **Yuridik xizmat faoliyati va korporativ huquq asoslari.** – Toshkent, 2019.
5. Xidirov N. **Korporativ huquq asoslari.** – Toshkent, 2020.
6. OECD. **Principles of Corporate Governance.** – Paris: OECD Publishing, 2023.

